

JAPON ATASÖZLERİNDE KADIN İMGESİ

Okan Haluk AKBAY*

ÖZET

Atasözleri, geçmişten günümüze aktarılan, uzun tecrübe ve gözlemlere dayanılarak oluşturulmuş ve toplum tarafından benimsenmiş, kısa ve özlü öğütler veren kalıplaşmış sözlerdir. Atasözleri, toplumun ortak tecrübe, duygu, düşünce, tutum, davranış, dünya görüşü, inanç ve kültür yapısını yansıtır. Eski kuşakların tecrübelerinden kalma yol gösterici ve öğüt verici bir nitelik taşıması atasözlerinin başlıca özelliklerinden birisidir. Atasözleri, bu açılarıdan bakıldığında paha biçilmez bir kültürel ve folklorik hazine olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışma, Japon atasözlerinde kadın imgesinin ne şekilde yer aldığını ve Japon atasözlerinde kadına bakış açısını genel hatlarıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, Japon atasözleri taranmış ve kadın imgesine ilişkin başlıca atasözleri belli başlıklar altında toplanarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atasözü; Japon atasözleri; Japon kültürü; Kadın imgesi

WOMAN IMAGE IN JAPANESE PROVERBS

ABSTRACT

Proverbs are rigid words which have been transferred from the past up to now, formed based on long experience and observations and adopted by the society, have given short and concise advices. Proverbs reflect the society's common experience, feeling, thought, attitude, behaviour, world view, belief and culture structure. That proverbs have an attribution, remaining from experiences of old generations, which guides and advises is one of primary specialities of them. When looked at from these angles, proverbs can be evaluated as a priceless cultural and folkloric treasure.

This study aims to reveal in which way the woman image takes place in Japanese proverbs and to reveal the angle of view into the woman in Japanese society with its general lines. By this aim, Japanese proverbs were scanned and proverbs regarding the woman image were tried to be evaluated by collecting in certain titles.

Key Words: Proverb; Japanese proverbs; Japanese culture; Woman image

---

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (halukakbay@yahoo.com)

GİRİŞ

Japon toplumunda kadına bakış açısı mitolojik, kültürel ve tarihsel yönlerden irdelendiğinde oldukça ilginç özellikler gösterir. Japon mitolojisinin en önemli kaynağı sayılan *Kojiki*'deⁱ yer alan bazı epizotlar, kadın imgesine ilişkin ilginç bazı örneklerle sunar. Örneğin; Gök Tanrılar tarafından yaşamaları için yeryüzüne gönderilen Tanrı İzanagi ve Tanrıça İzanami çifti, Tanrıça'nın Tanrı'dan önce konuşması nedeniyle cezalandırılır (Fukunaga, 2003:28-43). Bir başka epizotta Tanrıça İzanami, oğlu Ateş Tanrısı'nı doğururken yanarak ölür ve Ölüler Ülkesinin Kraliçesi olur (Fukunaga, 2003:43-54). Yine, aynı kaynakta geçen bir diğer ilginç epizot ise, Tanrı Susanô'dan korkarak kayaların arkasına saklanan Güneş Tanrıçası Amaterasu'yu saklandığı yerden çıkarabilmek için Neşe Tanrıçası Ame-no-uzume'nin kayaların önünde dans etmesidir (Fukunaga, 2003:65-69).

Bu epizotlarda geçen, Tanrıça'nın Tanrı'dan önce konuşması nedeniyle Tanrı ve Tanrıça'nın cezalandırılmaları ve Tanrıça'nın doğum yaparken hayatını kaybederek Ölüler Diyarının Kraliçesi olmasıⁱⁱ gibi olgular, kadın imgesi açısından bakıldığında kadına düşük bir mevki verildiği şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte *Kojiki*'de, bunun tam aksine kadına yüksek payeler veren epizotlar da bulunmaktadır. Örneğin, Güneş Tanrıçası Amaterasu'nun saklandığı yerden çıkması ve karanlığa gömülen yeryüzünün yeniden ışığa kavuşması Neşe Tanrıçası Ame-no-uzume sayesinde olmuştur. Yine, Japon mitolojisinde ilgi çeken bir başka nokta ise, İmparatorluk sülalesinin Güneş Tanrıçası Amaterasu'nun soyundan geldiği inancıdır. Yani; Japon mitolojisinde, İmparatorluk sülalesinin kökeni Tanrı'ya değil, Tanrıça'ya dayandırılmaktadır.

M.Ö.3.yy'a ait *Gishi Wajinden*ⁱⁱⁱ gibi bazı Çin kaynaklarında, Japonya'daki bazı beyliklerin kadınlar tarafından idare edildiği ve dönemin en önemli beyliği olan Yamataikoku'nun kraliçe Himiko tarafından yönetildiği bilgisi yer almaktadır (*Yamataikoku-Sôron*, 2012). Beylikler döneminde kadının aile ve toplum içindeki güç ve konumunun yüksek olduğuna dair ilginç bir örnek *Konjaku Hikâyeleri*'nde^{iv} yer almaktadır. Adı geçen eserin 28.cildinde yer alan bir hikâyede, kendisini aldatmaya yeltenen kocasını arkadaşlarının gözü önünde küçük düşürerek cezalandıran bir kadın konu edilir. Dönemin tipik bir Japon kadınının

---

betimlendiği bu hikâye, kadının toplumsal gücünü yansıtması bakımından ilgi çekicidir (Kadokawa, 2002:174-175).

12.yy'daki feodal yapıya geçiş dönemine kadar Japon toplumunda kadının oldukça yüksek bir sosyal statüye sahip olduğu kabul edilmektedir. Ancak, 12.yy'da Japonya'da güçlenmeye başlayan Konfüçyanizm'in etkisiyle, kadının toplum içerisindeki konumu giderek zayıflamıştır. Yine; Budizm inancı içerisinde de kadının "günahkâr ve batağa saplanmış" canlılar olarak kabul edilmesi, Japon kadının toplumsal konumunu zayıflatan başka bir faktör olmuştur (Fujimura-Fanselow and Kameda,1995:20).

Edo dönemi (1603-1868), Japon toplumunda kadın-erkek arasındaki ayrımın en belirgin şekilde görüldüğü dönem olmuştur. Bu dönemde, kız çocuklarının eğitiminde kullanılan *Onna Daigaku*^v isimli kitap, dönemin kadına bakış açısını yansıtması bakımından oldukça ilginç bilgiler içermektedir. Kitapta kadının temel görevi "evleninceye kadar babasına, evlendikten sonra kocasına, yaşlandığıdaysa oğluna itaat etmek" şeklinde özetlenmektedir. Yine aynı kitapta, "erkeklerin geveze, kıskanç, sürekli hastalanan ve çocuk doğuramayan kadınlardan boşanmaları gerektiği" gibi bilgilere de yer verilmiştir (*Kindai Dejitaru Raiburarii*, 2010).

1868 yılında başlayan Batılılaşma hareketleri (Meiji reformları) ile birlikte Japon kadınına yeni bazı haklar verilmişse de, Japon kadınının toplumsal konumu batılılaşma hareketlerine paralel şekilde hızlı bir gelişim gösterememiştir. Bunun en önemli nedeni ise, batılılaşma hareketlerinin kilit noktalarında bulunanların "aile" ve "kadın" konusunda muhafazakâr tutumlarını korumaları olmuştur. Batılılaşma süreci içerisinde dahi "erkek aileyi temsil eder" ve "kadın erkek için yaşar" düşüncesinin yenilik hareketlerinin temelinde yer alması, Japon kadınının toplumsal konumunun iyileştirilmesi noktasında istenilen seviyeye ulaşılmasında önemli bir engel teşkil etmiştir (Shen, 2006:100-102). Meiji döneminde, eskiden bu yana gelen "erkek, evin reisidir ve evi yönetir" düşüncesi, çağdaş Japon hukuku içerisinde dâhil edilmiştir (a.g.e, 2006:100).

Sonuç olarak bakıldığında, Japon kadınının tarihin eski dönemlerinde sahip olduğu yüksek sosyal konumunu, özellikle dinsel ve dış sebeplerden kaynaklanan etkenler sonucunda giderek kaybettiği; batılılaşma hareketleri sırasında ve sonrasında da eski konumuna yeniden sahip olamadığı görülmektedir.

Atasözleri üzerine birçok tanımlama yapılmıştır. Aksan, atasözlerini "bir toplumun bilgeliğini, deneyimlerini, dünya görüşünü ve anlatım gücünü yansıtan ve yüzyıllarca yaşayabilen sözler" olarak tanımlamıştır (Aksan, 1996:33). Aksoy ise, atasözlerine "bir kavramı, bir durumu, ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce" şeklinde bir tanım getirmiştir (Aksoy, 1989:50). Ergan'a göre "atasözleri, geniş halk kitlelerinin yüzyıllar boyunca geçirdikleri tecrübe ve bunlara dayanan düşüncelerden doğan ve benimsenen, kimin tarafından söylendikleri belli olmaksızın ağızdan ağza dolaşan, yol gösterici nitelik kazanmış, az kelime ile çok mana ifade eden kültür unsurlarıdır" (Ergan, 1999). Sağlam "kısa ancak uyandırdıkları çağrışımlar itibariyle gayet geniş kapsamlı özsözler" şeklindeki tanımıyla atasözlerinin iki temel ve önemli özelliğine dikkat çekmektedir (Sağlam, 2004:9).

Atasözleri, bir toplumun kültürünü çeşitli açılardan yansıtan paha biçilmez bir folklorik hazine olarak değerlendirilebilir. Hatipoğlu, atasözlerinin bu özelliğini "her ulusun kendi atalarının düşüncelerine, denemelerine, gelenek ve görgülerine dayanan ulusal atasözleri vardır ve bu çeşit atasözlerinden de o ulusun düşünce, duygu yolları ve türleri az çok öğrenilmiş olur" şeklinde açıklamaktadır (Hatipoğlu, 1972:182). Aksan ise, bu konuyla ilgili olarak "deyimler, bir dilin anlatım yollarını, o dili konuşan toplumun geçmişini, yaşam biçimini, geleneklerini ve çeşitli özelliklerini belirten önemli ipuçları sağlar" demektedir (Aksan, 1990:37-38). Püsküllüoğlu, toplumun töre ve geleneklerini, felsefesini atasözlerinde bulmanın mümkün olduğunu (Püsküllüoğlu, 2002:5); Aksoy, her atasözünün kendi ulusunun damgasını taşıdığını (Aksoy, 1989:27) söylemektedir. Diğer yandan Sağlam, atasözlerinin araştırılması yoluyla dil araştırmaları ve halkbilim çerçevesinde, kültür tarihi açısından pek çok aydınlatıcı bilginin elde edilebileceğinin altını çizmektedir (Sağlam, 2004:8). Tüm, atasözlerinin değişik kültür ve dilleri anlamada büyük önem taşıdığını vurgulamaktadır (Tüm, 2010).

ÇALIŞMANIN AMACI VE YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, atasözlerinin bir toplumun düşünce tarzına ilişkin önemli ipuçları sunduğu varsayımından yola çıkarak; Japon atasözlerinde "kadın" imgesinin ele alınış şekli ve

buradan hareketle geçmişten günümüze Japon toplumunda "kadın" imgesine yönelik bakış açısını genel hatlarıyla ortaya koymaktır.

Bu amaçla, Miyagoshi (1991), Shin Kokugo Kenkyûkai (1994), Sanseidô (1997), Gakken (1998) ve Tanno (1999) olmak üzere toplam beş adet Japonca atasözleri sözlüğü taranarak "kadın" imgesine ilişkin atasözleri derlenmiştir. Farklı çeşitlemeleri olan atasözlerinin en yaygın şekliyle kullanıldığı düşünülen şekli çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu konuda Japonca anadil konuşucularının görüşlerine de başvurulmuştur. Bu aşamaların sonunda elde edilen toplam 54 adet atasözü alt başlıklar altında toplanarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışma içerisinde "kadın" imgesine ilişkin algılamaların doğruluğu veya yanlışlığı tartışılmamış; yalnızca "kadın" imgesinin Japon atasözleri içerisindeki yeri ve algılanış şekli ortaya konulmaya gayret edilmiştir. Makalede ele alınan Japonca atasözler, Latin harfleriyle transkripsiyonlu olarak verilmiştir.

I. HUZUR VE MUTLULUK KAYNAĞI OLARAK KADIN

Bazı Japon atasözlerinde; kadının, huzur ve mutluluk kaynağı bir varlık olarak betimlendiği görülmektedir. Bu gruba giren Japon atasözlerinde kadın; uğur getiren, işlerin yolunda gitmesini sağlayan, erkeğin en büyük yardımcısı, evin temel direği, aile hayatı için vazgeçilmez ve son derece önemli bir birey olarak tasvir edilmektedir.

(01) "Onna nara dewa yo ga akenu"

Kadınsız gecenin sabahı olmaz. (Kadın olmadan işler yolunda gitmez.)

(02) "Onna wa monbiraki"

Kadın kapıları açar. (Kadın erkeğe uğur getirir.)

(03) "Nyobô wa ie no daikokubashira"

Kadın evin temel direğidir. (Kadın evin en temel unsurudur.)

(04) "Nyobô wa hanshinjô"

Kadın evdeki hazinenin yarısıdır. (Kadın evin en değerli hazinelerinden biridir.)

(05) "İe ni nyobô naki wa hi no naki ro no gotoshi"

Kadınsız ev, ateşsiz ocak gibidir. (Kadınsız ev olmaz. Evi ev yapan kadındır.)

(06) “İe ni nakute naranu mono wa uwagamachi to nyobô”

Evin olmazsa olmazı eşik ile kadındır. (Kapısız ev olamayacağı gibi, kadınsız ev de olamaz.)

(07) "İe mazushiku shite ryôσαι wo omou"

Ev fakirleşince iyi hanım hatırlanır. (İnsan yoksul düştüğünde iyi hanımın önemini daha çok hisseder.)

II. ANNE OLARAK KADIN

Kadının üstlendiği önemli ve zorlu görevlerin başında annelik gelir. Anne, pek çok şeyden fedakârlık ederek ve birçok zorluğa göğüs gererek çocuklarını en iyi şekilde yetiştirmeye gayret eder. Bazı Japon atasözlerinde, kadının anne olarak bu zor ve önemli konumu anlatılmaktadır. Bu gruba giren Japon atasözlerinde, annenin çocukları için hiçbir fedakârlıktan kaçınmadığı; çocuk yetiştirmede, annenin oldukça etkin bir rol oynadığı vurgulanmaktadır.

(08) "Onna wa yowashi saredo haha wa tsuyoshi"

Kadın zayıf ancak anne güçlüdür. (Anne, çocukları için her şeyi göze alır ve çeşitli zorluklara katlanır.)

(09) "Haha ga yaseru to ko ga futuru"

Anne zayıflayınca çocuk şişmanlar. (Anne, çocukları için çok zahmet çeker.)

(10) "Sono ko wo shirazareba sono haha wo miyo"

Çocuğu tanımak istersen annesine bak. (Annenin çocuk üzerindeki etkisi çok büyüktür.)

(11) "Onna shichibu ni otoko sanbu"

Kadına yedi pay, erkeğe üç pay. (Annenin çocuk üzerindeki etkisi, babaya göre çok daha fazladır.)

(12) "Onna no ko wa onna ni tsuku"

Kız çocuğu annenin peşinden gider. (Kız çocuğu anneyi taklit eder. Annenin kız çocuğu üzerindeki etkisi çok büyüktür.)

III. ERKEĞE BAĞIMLI BİREY OLARAK KADIN

Bazı Japon atasözlerinde kadın; birçok açıdan çevresine, özellikle de erkeğe bağımlı, erkek olmadan yaşamını idame ettiremeyen güçsüz bir varlık olarak betimlenmektedir. Bu gruba giren atasözlerinde ağırlıklı olarak, kadının yaşamı boyunca erkeğe muhtaç olduğu, erkeğe itaat etmek zorunda olduğu ve bu yüzden asla rahat yüzü görmediği vurgulanmaktadır.

(13) "Otto ni tsuku ga onna no michi"

Kocanın peşinden gitmek kadının yoludur. (Kadın, her açıdan kocasına itaat etmekle mükelleftir.)

(14) "Otoko wa matsu, onna wa fuji"

Erkek çam ağacı, kadın ise salkım gibidir. (Erkek yere sıkıca kök salan çam ağacı, kadın ise çam ağacına sarılan salkım gibidir. Kadın, erkeğe muhtaçtır.)

(15) "Onna wa sangai ni ie nashi"

Kadının bu dünyada evi yoktur. (Böylesine geniş bir dünyada bile kadının rahat edebileceği ve kendine ait bir yer yoktur.)

(16) "Onna wa san jû"

Kadın üç şeye itaat eder. (Kadın, çocukken babaya; evlenince kocasına; yaşlanınca çocuklarına itaat etmek zorundadır.)

(17) "Onna wa isshô kuraku wo tanin ni yoru"

Kadının yaşamı boyunca üzüntü ve sevinci başkalarına bağlıdır. (Kadın, yaşamı boyunca başkalarına bağlı olarak hareket etmek zorundadır.)

IV. FELAKET SEBEBİ OLARAK KADIN

Bazı Japon atasözlerinde kadın; erkeği, aileyi, hatta toplumu kolaylıkla felakete sürükleyebilecek tehlikeli bir varlık olarak tasvir edilmektedir. Bu gruba giren Japon atasözlerinde kadın; erkeği baştan çıkararak ve kendisine esir eden, zekâsını kötüye kullanarak karışıklık ve kargaşaya yol açan şeytani bir varlık olarak betimlenmektedir. Bu atasözlerinde, erkeğin kadına karşı çok dikkatli olması ve inisiyatifini asla kadına bırakmaması gerektiği, aksi hâlde felakete sürükleneceği uyarısında bulunmaktadır.

(18) "Onna no ekubo ni wa shiro wo katamuku"

Kadının gamzesi yüzünden kale yıkılır. (Erkeğin sevdiği kadın için yapmayacağı şey yoktur. Kadın erkeğin aklını başından alır ve her istediğini kolayca elde eder.)

(19) "Onna no kami no ke ni wa taizô mo tsunagaru"

Kadın saçının bir teli fili bile bağlar. (Kadının erkeği cezbetme gücü öylesine yüksektir ki, kadın saçının bir teliyle büyük bir fili bile bağlayabilir.)

(20) "Onna wa ran no moto"

Kadın kargaşanın temelidir. (Kadının olduğu yerde kargaşa ve huzursuzluk eksik olmaz.)

(21) "Akusai wa hyaku nen no fusaku"

Kötü hanım yüzyıl süren kötü hasattır. (Kötü bir kadınla evlenmek, bir erkeğin başına gelebilecek en büyük felakettir.)

(22) "Onna wa mamono"

Kadın şeytandır. (Kadın tıpkı şeytan gibidir; kadından her türlü kötülük gelir.)

(23) "Mendori utaeba ie horobu"

Dişi kuş öterse ev çöker. (Evde kadının yönetimi ele alması aileyi felakete sürükler.)

V. KIT ANLAYIŞLI KADIN

Bazı Japon atasözlerinde kadın; yeterince zeki olmayan, zihinsel güç ve becerisi zayıf, değerlendirme gücünden yoksun, bilgiden uzak, aklına ve sözüne güvenilmez, işe yaramaz bir varlık olarak betimlenmektedir. Kadın, bu özelliğiyle çevresindekileri sıkıntıya sokan ve bu yüzden dikkat edilmesi gereken bir varlıktır.

(24) "Onna no hanashi wa ichiri kagiri"

Kadının konuşması sadece bir köyden ibarettir. (Kadının aklı erdiği ve üzerine konuşabileceği konular çok azdır.)

(25) "Onna warabe no iu koto mochiiu bekarazu"

Kadın ile çocuğun lafına kulak asma. (Kadın ve çocuğun dediğine göre hareket edilmez.)

(26) "Onna sakashikute ushi urisokonau"

Kadının zekisi inek satmaya kalkar ama satamaz. (Kadınlar zeki değildir. Kadının en zekisi bile, basit bir işi yapamaz.)

(27) "Onna no chie wa hana no saki"

Kadının akli burnunun ucundadır. (Kadın ancak çok yakınındaki şeyleri görebilir ve anlayabilir; ileriye yönelik değerlendirme yapamaz.)

(28) "Onna no rikô yori otoko no baka"

Kadının zekisindense erkeğin ahmağı. (Erkeğin ahmağı, kadının zekisinden evladır.)

(29) "Joshi to shôjin wa yashinaigatashi"

Kadın ve ahmağı idare etmesi zordur. (Kadın ve ahmağa bir şey anlatmak imkânsızdır.)

(30) "Onna no chikara to kubi no nai ishi botoke"

Kadının gücü ile başı olmayan Buda heykeli. (Kadının gücü de, başsız Buda heykeli de bir işe yaramaz.)

VI. KURNAZLIK TİMSALİ OLARAK KADIN

Kimi Japon atasözlerinde, kadının dikkat edilmesi gereken özelliklerinden biri olarak kurnazlık ve sinsilik verilmektedir. Bu gruba giren atasözlerinde; kadının istediğini elde edebilmek için yalan söyleyebileceği, abartılı davranışlarda bulunabileceği, zekâsını kötüye kullanarak çeşitli hilelere başvurabileceği vurgulanmaktadır.

(31) "Onna no kowagaru to neko no samugaru wa uso"

Kadının korkması ile kedinin üşümesi yalandır. (Kedi nasıl en soğuk havada bile üşümezse, kadın da asla karşısındakinden korkmaz. Kadın korkmuş görünse de aslında korkmaz.)

(32) "Jorô no sora naki"

Kadın yalandan ağlar. (Kadın karşısındakini aldatmak için her türlü davranışta bulunabilir.)

(33) "Onna no chie wa yoku ga moto"

Kadın aklının kaynağı hırstır. (Kadın çok hırslıdır; istediğini elde etmek için her yola başvurur.)

(34) "Koi no michi ni wa onna sakashii"

Aşk yolunda kadın akıllıdır. (Aşık kadın, aşık erkeğe göre daha akıllı başındadır ve ne istediğini iyi bilir.)

(35) "Onna wa shindemo shinzuna"

Kadın ölse bile inanma. (Kadının söz ve davranışlarına hemen inanmamalıdır.)

(36) "Onna wa jigoku no tsukai"

Kadın cehennemın hizmetçisidir. (Kadın, bir rahibi dahi cehenneme sürükleyecek kadar sinsî ve tehlikelidir.)

VII. KADINLARIN BAZI GENEL ÖZELLİKLERİ

Kadınların bazı karakteristik özelliklerini yansıtan çok sayıda Japon atasözü bulunmaktadır. Bu atasözlerinde; erkeğin kadına özgü duygu ve düşüncelerini anlayamayacağı, kadın duygularının hemen değişebileceği, kadının merhametsizliği, dedikoduya meraklı oluşu, kıyafete ve dış görünümüne çok önem verdiği vb. gibi kadınlara ilişkin pek çok özelliğe değinilmektedir.

(37) "Onna no kokoro wa onna shiru"

Kadının kalbini yine kadın bilir. (Kadının hâlınden yine kadın anlar. Kadınların kendine özgü ruh hâli ve davranış özelliklerini erkeğin anlaması imkânsızdır.)

(38) "Aki no hiyori to onna no kokoro hi ni nanado kawaru"

Sonbahar havası ve kadının kalbi günde yedi kere değişir. (Her an değişebileceği için sonbahar havasına ve kadının kalbine güven olmaz.)

(39) "Onna no kokoro wa neko no me"

Kadının kalbi kedinin gözü gibidir. (Kedinin fıldır fıldır dönen gözleri gibi kadının kalbi ve duyguları da sürekli değişir.)

(40) "Onna no shikaeshi wa sanzôbai"

Kadının intikamı üç kat fazla olur. (Kadının intikamı çok acı olur. Kadın intikamını misliyle alır.)

(41) "Onna no nasake ni hebi ga sumu"

Kadının merhametinde yılan yaşar. (Kadın merhametli gibi görünse de aslında çok acımasızdır.)

(42) "Onna no ichinen iwa wo mo tôsu"

Kadının düşüncesi kayayı bile deler. (Kadın çok azimli ve inatçıdır. Kafasına koyduğu şeyi ne pahasına olursa olsun muhakkak gerçekleştirir.)

(43) "Onna san nin yoreba yakamashii"

Üç kadın bir araya geldi mi gürültü kopar. (Kadınlar bir araya geldi mi ya hemen dedikoduya başlarlar ya da birbirleriyle kavga ederler.)

(44) "Onna no tachibanashi wa sôdô no moto"

Kadınların ayakta gevezeliği gürültünün temelidir. (Kadınların ayaküstü yaptıkları gevezelik ve dedidoku ortalığı karıştırmaya yeter.)

(45) "Onna san nin yoreba kimono no uwasa suru"

Üç kadın bir araya gelirse kıyafet hakkında konuşur. (Kadınlar kıyafete, giyim-kuşama çok önem verirler.)

(46) "Onna wa kimono ga inochi kara ni ban me"

Kadın için giysi canından sonra ikinci sıradadır. (Kadınlar için kıyafet çok önemlidir.)

(47) "Onna wa ishô kamigata"

Kadın, kıyafet ve saç şeklidir. (Kadını kadın yapan, kıyafeti ve saç şeklidir. Kadın, kıyafeti ve saç şekline göre güzel veya çirkin görünebilir.)

(48) "Akusai wa kagami wo utomu"

Çirkin kadın aynadan uzak durur. (Çirkin kadın, en büyük zayıflığı olan çirkinliğini görmemek için aynadan uzak durur.)

(49) "Kagami wa onna no tamashii"

Ayna kadının canıdır. (Kadın güzelliğine çok düşkündür.)

(50) "Onna wa hitotsuki yonjûgo nichî ari"

Kadının bir ayı kırkbeş gündür. (Kadın kendine sürekli meşgale çıkarır, başına iş açar. Onun için kadının bir ayı, bir buçuk ay gibidir.)

(51) "Guchi wa onna no tsune"

Şikayet etmek kadının sıradan işidir. (Kadın hiçbir şeyden asla memnun kalmaz ve her şeyden şikâyet eder.)

(52) "Nusubito no ban wa dekiru ga musume no ban wa dekinu"

Hırsıza karşı bekçilik yapabilirsin ama kızına bekçilik edemezsin. (Her kız çocuğu, gün gelir gönlünü bir erkeğe kaptırır.)

(53) "Hako iri musume ni mushi ga tsuku"

Özenle yetiştirilen kız çocuğuna böcek konar. (Her kız çocuğu, gün gelir gönlünü bir erkeğe kaptırır.)

(54) "Musume san nin moteba shindai tsubusu"

Üç kızın olursa tüm servetin elden gider. (Kız çocuğunu evlendirmek çok masraflıdır.)

DEĞERLENDİRME

Geniş bir çerçeveden bakıldığında, "kadın" imgesinin yer aldığı Japon atasözlerinin kadına olumlu ve olumsuz olmak üzere iki zıt bakış açısını yansıttığını söylemek mümkündür.

Kadın imgesinin olumlu olarak yansıtıldığı atasözlerinin tamamına yakını, kadının "eş" ve "anne" kimliğiyle ilgili olup, bir "eş" ve "anne" olarak kadının üstlendiği görevin önemi vurgulanmakta ve bu zorlu görevi yerine getiren kadın övülmektedir. Bu gruba giren atasözlerinde, kadının ailenin önemli bir unsuru olduğu ve toplumu oluşturan bireyleri yetiştiren kişiler olarak toplumsal yaşam içindeki önemine dikkat çekilmektedir.

Kadın imgesinin olumlu olarak betimlendiği az sayıdaki atasözüne karşılık, kadın imgesine ilişkin atasözlerinin büyük bir çoğunluğunun kadına karşı olumsuz bir bakış açısı üzerine kurulu olduğu ve kadının pek çok olumsuz özellikle özdeşleştirildiği görülmektedir. Kadın imgesinin olumsuz olarak ele alındığı atasözlerinde birbiriyle çelişen bazı çıkarımların olması da, atasözlerinin ilgi çekici bir yönü olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, kimi atasözlerinde kadın her türlü sinsiliğe ve kurnazlığa başvuran şeytani bir varlık olarak

nitelendirilirken, kimi atasözlerindeyse en basit işi bile yapmaktan aciz, zihinsel güç ve becerisi zayıf, bilgi ve beceriden yoksun zavallı bir birey olarak tanımlanmaktadır.

Japon atasözlerinde kadın imgesinin çoğunlukla olumsuz olarak betimlenmesinin arka planında, geleneksel ataerkil Japon toplumunda hâkim düşüncelerden birisi olan "*danson johi*", yani "erkeğin kadından güçlü ve kadının erkeğe bağımlı bir birey olduğu" düşüncesinin yatmakta olduğunu söylemek mümkündür. Atasözlerinin büyük ölçüde erkekler tarafından oluşturulduğu da göz önünde bulundurulduğunda, Japon atasözlerinde erkek bakış açısından olumsuz ve yer yer abartıya kaçan bir kadın imgesi oluşturulmuş olması bir noktada doğal bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- AKSAN, Doğan; (1990), **Her Yönüyle Dil**. Ankara: Türk Dil Kurumu
- AKSAN, Doğan; (1996), **Türkçenin Söz Varlığı**. Ankara: Engin Yayınları
- AKSOY, Ömer Asım; (1989), **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**. İstanbul: İnkılap Kitabevi
- ERGAN, Güngör; (1999), "Türk Atasözleri ve Deyimlerinde Aile ve Akrabalık Anlayışı", **Uluslararası III. Türk Kültürü Kongresi** (25-29 Eylül 1999). Cilt: II, Ankara
- FUJIMURA-Fanselow and KAMEDA; (1995), **Japanese Women**, The Feminist Press.
- FUKUNAGA, Takehiko; (2003), **Kojiki**, Tokyo: Kawade Bunko.
- GAKKEN; (1998), **Kotowaza Jiten**, Tokyo: Gakken.
- HATİPOĞLU, Vecihe; (1972), **Türkçenin Sözdizimi**. Ankara: TDK Yayınları
- KADOKAWA HENSHÛBU; (2002), **Konjaku Monogatarishû**, Tokyo: Kadokawa Shoten
- KINDAI DEJITARU RAIBURARII (2011). "**Onna Daigaku**",
<http://kindai.da.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/754896/3>, Erişim tarihi: 25.11.2011
- MIYAGOSHI, Ken; (1991), **Koji Kotowaza Jiten**, Tokyo: Ôbunsha.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali; (2002), **Türk Atasözleri Sözlüğü**. Ankara: Arkadaş Yayınevi
- SAĞLAM, Musa Yaşar; (2004), **Atasözleri – Kaybolan Kültür Mirasımız**. Ankara: Ürün Yayınları.
- SANSEIDÔ; (1997), **Kotowaza Kanyôku Jiten**. Tokyo: Sanseidô.
- SHEN, Lianhua; (2006), "Patriarchal family institution of Japan", **Chiiki Seisaku Kenkyû**,

-
- Takasaki Keizai Daigaku Chiiki Seisaku Gakkai, 8/4, s.99-104
- SHIN KOKUGO KENKYŪKAI; (1994), **Kotowaza Jiten**, Tokyo: ABC Insatsu.
- TANNO, Akira; (1999), **Kotowaza Jiten**, Tokyo: Nihon Jitsugyō Shuppansha.
- TÜM, Gülден; (2010), “Atasözlerinin Değişik Kültür ve Dilleri Anlamadaki Rolü”, **Turkish Studies**, Volume 5/4, s.663-678
- YAMATAIKOKU-SŌRON.(2012), <http://yamatonokuni.seesaa.net/>, Erişim tarihi: 16.01.2012

ⁱ *Kojiki*, Japoncanın en eski yazılı kaynağı olarak büyük bir önem taşımaktadır. Eser, Ōno Yasumaro tarafından 712 yılında tamamlanarak Japon İmparatorluk Sarayına sunulmuştur.

ⁱⁱ Eski Japon düşüncesinde ölüm bir çeşit kirlenme olarak da algılanmıştır. Tanrıça İzanami'nin Ölüler Ülkesinin Kraliçesi oluşu bu açıdan bakıldığında onur kırıcıdır. Epizotun devamında Tanrıça İzanami'yi ziyaret eden Tanrı İzanagi, Ölüler Ülkesi'nin kirlerinden arınmak için nehre girerek yıkanmaktadır.

ⁱⁱⁱ M.Ö. 2. ve 3. yüzyıl Japonya'sına ilişkin değerli bilgiler içeren bu kitap, eski Çin'in önemli tarih kitaplarından *Sangokushi*'nin bir bölümünü teşkil etmektedir.

^{iv} 12.yy'da oluşturulduğu tahmin edilen bu eser, günümüzde önemli Japon klasikleri arasında sayılmaktadır.

^v 1716 yılında Kaibara Ekiken tarafından Konfüçyanist düşünce ışığında kız çocuklarının eğitimi için yazılmıştır.